

Taupīgās pilsētas – kā darīt vairāk ar mazākiem līdzekļiem

Avots: Interreg Europe

Lai gan nepieciešamība samazināt ekonomikas oglekļa emisijas tiek plaši atbalstīta, joprojām notiek plašas sabiedriskās debātes par pārejas izmaksām un to, kas segs šīs izmaksas. Tāpēc pieaug interese par pasākumiem, kas var samazināt oglekļa emisijas un materiālu izmantošanu, vienlaikus izmantojot minimālus finanšu un citus resursus.

Kas ir taupīgas pilsētas koncepcija?

Tā ir tāda, kurā pilsētu teritorijas var veicināt ilgtspējīgas darbības, kas samazina atkritumu daudzumu, optimizē resursu izmantošanu, samazina oglekļa emisijas un maksimizē sociālo labklājību, neizmantojot dārgas tehnoloģiskas risinājumus, bet vienkāršos veidos nodrošinot pietiekamību. Taupīgas pilsētas ideja cēlusies no taupīgas inovācijas, kuras mērķis ir samazināt risinājumu sarežģītību un izmaksas, padarot tos pieejamus visiem, jo īpaši tiem, kuriem ir mazāk finanšu resursu. Tā atbalsta:

- resursu efektivitāti un vietējo materiālu izmantošanu
- pieejamus un uz dabu balstītus risinājumus
- pasīvus projektus, sabiedrības iniciatīvas un uz cilvēku orientētu dizainu
- un bieži vien tradicionālo materiālu un pieeju atklāšanu no jauna

Interreg Europe FEEL projekta mērķis ir samazināt CO2 emisijas, izmantojot t.s. "pietiekamības pieeju" – taupīgus risinājumus un kopienas iesaistīšanos, lai uzlabotu energoefektivitāti un samazinātu resursu izmantošanu. FEEL testē šo pieeju astoņās Eiropas valstīs (Dānijā, Francijā, Īrijā, Itālijā, Polijā, Rumānijā, Spānijā, Zviedrijā), piemērojot pietiekamības principus, piemēram, vecāku ēku renovācijas un ilgtspējīgas resursu izmantošanas programmās.

"FEEL mērķis ir uzdot jautājumu par to, kā panākt enerģijas un resursu patēriņa samazināšanu. Patiesi, "tehnoloģisko risinājumu" un energoefektivitātes ērā pietiekamība ieņem citu virzienu," paskaidroja Līza Krojēra, projekta sadarbības partnera pārstāve no Dienvidbretāņas vietējās klimata un enerģētikas aģentūras.

"Patiesi, enerģijas pietiekamības jēdziens un tā atšķirība no energoefektivitātes, kas koncentrējas uz tehniskajiem risinājumiem enerģijas patēriņa samazināšanai, dažādos Eiropas reģionos netiek pareizi izmantots vai saprasts. Tomēr enerģijas pietiekamība balstās uz prakses izmaiņām. Tas ir īpaši interesanti, jo tas vairāk attiecas uz cilvēkiem un socioloģiju."

Projektā jau ir identificētas vairāk nekā 30 labas prakses astoņās ES valstīs saistībā ar taupīgu pieeju. Tās atklāj tendences un pieejas emisiju samazināšanai, izmantojot uzvedības izmaiņas un kopienas pieejas, zemas tehnoloģijas inovācijas, tradicionālo materiālu izmantošanu un aprites ekonomikas atbalsta iniciatīvas.

„Mūsu mērķis ir sniegt risinājumus, izmantojot pēc iespējas mazāk resursu, un ļaut lietotājiem attīstīt savas prasmes. Mēs ceram, ka reģioni visā Eiropā iepazīsies ar FEEL izstrādātajām labākajām praksēm un gūs no tām iedvesmu,” norādīja L.Krojēra.

Labas prakses taupīgām pilsētām

Breitaņā *Compagnons Bâtisseurs* īsteno palīdzības pašrenovācijas projektus, lai atbalstītu maznodrošinātas, vecāka gadagājuma cilvēku un invalīdu mājsaimniecības, ļaujot pašiem renovēt savas mājas, izmantojot profesionāļu un brīvprātīgo palīdzību. Māju īpašnieki organizē darbus un viņiem palīdz celtniecības profesionāļi un brīvprātīgie.

Šī iniciatīva apvieno dzīvojamo telpu uzlabošanu ar sociālo iekļaušanu, instrumentu izsniegšanu, grupu aktivitātēm un apmācībām, lai stiprinātu neaizsargātāko iedzīvotāju pozīcijas. Ar vairāk nekā 100 renovācijas projektiem un 150 apkalpotām mājsaimniecībām šis modelis parāda, kā, apvienojot tehnisko atbalstu, sociālo iesaistīšanos un personīgo spēju stiprināšanu, var uzlabot dzīves apstākļus un attīstīt prasmes šādām iedzīvotāju grupām.

Dublinas Enerģētikas aģentūra Īrijā ir arī uzsākusi „dari pats” programmu mājsaimniecībām, lai uzlabotu to energoefektivitāti, izmantojot mājsaimniecības enerģijas taupīšanas komplektu. Komplekts ir pieejams publiskajās bibliotēkās, un tajā ir vienkāršas diagnostikas ierīces, piemēram: termokameras, pieslēdzami enerģijas monitori, termometri un mitruma sensori, radiatoru atslēgas un ūdens plūsmas hronometri, kā arī lietotāja rokasgrāmata, lai iedzīvotāji paši varētu identificēt uzlabojamo jomu un veikt zemu izmaksu un zemu tehnoloģiju pasākumus, lai samazinātu patēriņu un izmaksas. Bibliotēkas, kas piedāvā šo pakalpojumu, saņem bezmaksas personāla apmācību, un, lai gan sākotnēji 2015. gadā šī programma tika ieviesta 10 Dublinas bibliotēkās, kopš tā laika tā ir paplašinājusies visā valstī, un tagad ir pieejami vairāk nekā 500 komplekti.

2023. gada maijā Spāijas reģionā Valensijā tika atvērts uzņēmums *Repair Café*, kas ir brīvprātīgo vadīta remonta darbnīca, kurā kaimiņi tiek aicināti labot priekšmetus kopīgā vidē. Tā ir aprīkota ar instrumentiem un darbināta ar brīvprātīgo palīdzību, tādējādi samazinot atkritumu daudzumu un veicinot ilgtspējīgu patēriņu. To vada *Sant Joan de Déu València*, bezpeļņas organizācija, kas atbalsta cilvēkus problemātiskā dzīves situācijā, piedāvājot mājokļus, apmācības un iekļaušanas programmas. *Repair Café* uzņēmums ir integrēts organizācijas plašākajā ilgtspējības un aktīvas līdzdalības misijā. Telpa kalpo arī kā profesionālās apmācības vieta, īpaši velosipēdu mehānikas jomā. Cilvēkiem, kam draud sociālā atstumtība, piedalīšanās remontu

veikšanā uzlabo sociālās saiknes un kopienas pieejas apmācību. Tas nenozīmē tikai vienkāršu komerciālu pakalpojumu.

Vadlīnijas taupīgām un ilgtspējīgām pilsētām

FEEL pozitīvā pieredze jau atklāj tendences pilsētām, kas vēlas uzlabot ilgtspēju, vienlaikus samazinot izmaksas un palielinot sociālo iekļaušanu. Taupīgas inovācijas var nodrošināt zemu izmaksu, kopienās virzītus risinājumus, kas sniedz gan sociālu, gan vides vērtību, sākot no iedzīvotāju pilnvarošanas veikt renovāciju vai remontu līdz mājsaimniecību apmācībai, kā uzraudzīt un samazināt enerģijas patēriņu ar vienkāršām, pieejamām ierīcēm un metodēm.

Šie paraugprakses piemēri liecina, ka darot vairāk ar mazākiem līdzekļiem, tiek veicināta elastība, pašpaļāvība un iekļaušana, vienlaikus samazinot atkritumu daudzumu un atkarību no dārgiem pasākumiem. Nākotnes iniciatīvas var pieņemt taupību nevis kā ierobežojumu, bet kā dizaina principu, veicinot pieejamus, atkārtojamus un resursu ziņā efektīvus modeļus, kas apvieno cilvēku sadarbību un sociālo solidaritāti.